

amis7

CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

amis

BILTEN

25 – 2009 Živa stoka

AGRARNI MARKETINŠKI INFORMACIONI SISTEM
CRNE GORE

17. jun 2009. Vol. 4, Broj 25 Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore www.minpolj.vlada.cg.yu
www.amiscg.org

Ponuda na stočnim pijacama	2-3
Pregled cijena žive stoke	3-7
Uzgoj i smještaj teladi	8-9

PONUĐA NA STOČNIM PIJACAMA U Pljevljima dobra ponuda teladi

U toku prethodne nedjelje bilježimo blagi pad cijene jagnjadi na većini stočnih pijaca i farmi, dok su cijene ostalih kategorija stoke bez bitnijih promjena.

U Pljevljima u ponudi smo imali 28 teladi sa cijenom od 2,8 do 2,9€/kg žive mjere, trgovina se obavljala na pijacama i farmama.

Na bijelopoljskoj stočnoj pijaci bila je dobra ponuda i tražnja. Cijena teladi se kretala od 2,7, a za simentalSKU rasu 2,9 do 3€/kg žive mjere, u ponudi je bilo ukupno 18 grla.

U Podgorici i Beranama u ponudi je bilo po 15 teladi. U Podgorici je najveća cijena teladi i kretala se od 3 do 3,3€/kg žive mjere. Na beranskoj stočnoj pijaci cijena teladi simentalSke rase iznosila je 2,8, a ostalih rasa od 2,5 do 2,8€/kg žive mjere.

Nikšićka stočna pijaca nije održana, a cijene su uzete od prodaje na farmama. Telad su prodavana po cijeni od 2,8 do 3€/kg žive mjere u ponudi je bilo 14 grla.

U Baru ponuda teladi je slaba 6 grla po cijeni od 2,6 do 3,2€/kg žive mjere.

Bar

Tokom ove nedjelje imamo blagi pad dominantne i minimalne cijene jagnjadi za 10 centi/kg. Na pijaci smo u ponudi imali samo 8 jaradi, dok se trgovina uglavnom obavljala na farmi. Na farmama imamo dobru ponudu jagnjadi i jaradi karakteristično za ovaj vremenski period.

Berane

Na stočnoj pijaci u Beranama ove nedjelje bila je slaba ponuda žive stoke. Cjenovni trend se zadržao na istom nivou, tražnja je mala.

Nikšić

U Nikšiću je ove nedjelje došlo do promjene cijena kod teladi i jagnjadi. Dominantna cijena teladi je sada 2,9€/kg, dok se jagnjad prodaju od 2,6 do 2,8€/kg žive mjere, što predstavlja umjereni pad. Na stočnoj pijaci ni ove nedjelje nije bilo ponude.

Pljevlja

Ponuda stoke protekle sedmice u Pljevljima je zadovoljavajuća. Veći dio trgovine obavljao se na farmama. Cijene su bez bitnijih promjena, a uzete su na pijaci i od farmara.

Bijelo Polje

Za razliku od prethodne nedjelje imali smo blagi pad cijene jagnjadi za 20 centi/kg žive mjere. Tokom ove nedjelje imali smo dobru ponudu stoke na pijaci, što je pratila isto tako i velika tražnja.

Podgorica

Na podgoričkoj stočnoj pijaci u ponudi je najviše bilo jagnjadi oko 80 grla sa cijenom od 2,5€/kg žive mjere, prasad su prodavana po cijeni od 3,5€, a telad prosječno 3,1€/kg žive mjere. Junadi je bilo veoma malo 6 grla sa cijenom od 2,1€/kg žive mjere prosječno. Krave za klanje su se prodavale po 1€/kg žive mjere.

CRNA GORA MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 11. do 17. 6. 2009. godine
Izveštaj sastavila: Služba za selekciju stoke

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
1	Telad 80-160 kg SIM kg	~	2.80 (2.80-2.80)	2.90 (2.90-3.00)	~	~	~	2.85 (2.85-2.90)
2	Telad 80-160 kg kg	2.80 (2.60-3.20)	2.60 (2.50-2.80)	2.70 (2.70-2.80)	2.90 (2.80-3.00)	2.90 (2.80-2.90)	3.10 (3.00-3.30)	2.83 (2.73-3.00)
3	Junad do 300 kg kg	2.40 (2.20-2.50)	~	1.70 (1.70-1.80)	2.20 (2.00-2.30)	2.00 (1.80-2.10)	2.30 (2.10-2.40)	2.12 (1.96-2.22)
4	Junad preko 300 kg kg	2.00 (2.00-2.00)	~	1.60 (1.50-1.70)	2.00 (1.80-2.00)	1.70 (1.60-1.80)	~	1.83 (1.73-1.88)
5	Krave za klanje SIM kg	~	1.30 (1.20-1.40)	1.10 (1.00-1.20)	~	~	~	1.20 (1.10-1.30)
6	Krave za klanje kg	0.90 (0.90-0.90)	1.00 (0.80-1.00)	0.90 (0.80-1.00)	1.00 (0.80-1.20)	1.00 (0.90-1.10)	1.00 (0.90-1.10)	0.97 (0.85-1.05)
7	Prasad kg	3.50 (3.50-3.50)	3.30 (3.00-3.50)	3.20 (3.00-3.50)	3.50 (3.50-3.70)	3.00 (3.00-3.30)	3.50 (3.00-3.00)	3.33 (3.17-3.42)
8	Jagnjad kg	2.70 (2.60-3.00)	2.30 (2.20-2.40)	2.30 (2.20-2.50)	2.70 (2.60-2.80)	2.30 (2.20-2.40)	2.00 (2.00-2.00)	2.38 (2.30-2.52)
9	Jarad kg	3.50 (3.30-3.70)	3.00 (3.00-3.00)	~	~	~	3.00 (2.00-3.00)	3.17 (2.77-3.23)

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pļjevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
10	Priplodne ovce grlo	~	100.00 (80.00-120.00)	140.00 (130.00-150.00)	100.00 (80.00-120.00)	~	115.00 (95.00-130.00)	113.75 (96.25-130.00)
11	Priplodne koze grlo	~	100.00 (70.00-150.00)	100.00 (100.00-120.00)	80.00 (70.00-100.00)	90.00 (85.00-100.00)	~	92.50 (81.25-117.50)
12	Priplodne junice HF grlo	~	~	~	1,200.00 (1,000.00-1,500.00)	~	~	1,200.00 (1,000.00-1,500.00)
13	Priplodne junice Smeđa grlo	~	~	~	~	1,200.00 (1,100.00-1,300.00)	~	1,200.00 (1,100.00-1,300.00)
14	Priplodne krave HF grlo	~	~	~	1,300.00 (1,000.00-1,500.00)	~	~	1,300.00 (1,000.00-1,500.00)
15	Priplodne krave Smeđa grlo	~	~	~	~	1,200.00 (1,000.00-1,300.00)	~	1,200.00 (1,000.00-1,300.00)
16	Priplodne krave Melez grlo	850.00 (850.00-850.00)	700.00 (400.00-1,100.00)	~	750.00 (600.00-900.00)	650.00 (600.00-800.00)	780.00 (760.00-850.00)	746.00 (642.00-900.00)

*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

Prikaz cijena u kn/kg za grupu proizvoda / stoka, meso i mesne prerađevine

Prices for product group Stočni sajam-livestock market Tip cijene:

Geografska podjela: HR

Regije

U razdoblju: od 8.6.2009 do: 14.6.2009(Tjedan:24)

Uspoređeno s razdobljem: od 25.5.2009 do:

31.5.2009(Tjedan:22)

Proizvod	Tip	Istra, Primorje i Dalmacija			Kontinentalna Hrvatska			Hrvatska		
		Cijena	Stara	Razl.	Cijena	Stara	Razl.	Cijena	Stara	Razl.
tele simental (80-160 kg)-calf .	Min	23,00	24,00	-1,00	22,00	22,00	0,00	22,00	22,00	0,00
	Max	30,00	30,00	0,00	30,00	31,00	-1,00	30,00	31,00	-1,00
	Prosjeck	28,56	28,17	0,39	25,94	26,16	-0,22	26,02	26,23	-0,21
tele holstajn (80-160kg)-calf .	Min	----	----	----	18,00	18,00	0,00	18,00	18,00	0,00
	Max	----	----	----	28,00	27,00	1,00	28,00	27,00	1,00
	Prosjeck	----	----	----	23,05	22,87	0,18	23,05	22,87	0,18
junica simental (za klanje)-heifer .	Min	----	----	----	12,00	11,00	1,00	12,00	11,00	1,00
	Max	----	----	----	15,00	15,00	0,00	15,00	15,00	0,00
	Prosjeck	----	----	----	13,70	13,15	0,55	13,70	13,15	0,55
junica holstajn (za klanje)-heifer .	Min	----	----	----	11,00	10,50	0,50	11,00	10,50	0,50
	Max	----	----	----	13,00	13,00	0,00	13,00	13,00	0,00
	Prosjeck	----	----	----	11,63	11,26	0,37	11,63	11,26	0,37
bik simental (>450kg)-beef .	Min	13,00	13,00	0,00	13,00	14,50	-1,50	13,00	13,00	0,00
	Max	18,00	18,00	0,00	17,00	17,00	0,00	18,00	18,00	0,00
	Prosjeck	15,54	15,15	0,39	15,33	15,52	-0,19	15,33	15,51	-0,18
bik holstajn (300-450 kg)-beef .	Min	----	----	----	12,00	12,50	-0,50	12,00	12,50	-0,50
	Max	----	----	----	14,00	15,00	-1,00	14,00	15,00	-1,00
	Prosjeck	----	----	----	12,76	13,26	-0,50	12,76	13,26	-0,50
krava simental (za klanje)-cow .	Min	12,00	12,00	0,00	4,00	4,00	0,00	4,00	4,00	0,00
	Max	12,00	12,00	0,00	14,00	14,00	0,00	14,00	14,00	0,00
	Prosjeck	12,00	12,00	0,00	7,74	7,18	0,56	7,74	7,19	0,55
odojak (25-35 kg)-piglets .	Min	19,00	28,00	-9,00	15,00	17,00	-2,00	15,00	17,00	-2,00
	Max	25,00	30,00	-5,00	30,00	28,00	2,00	30,00	30,00	0,00
	Prosjeck	23,95	29,25	-5,30	20,57	24,03	-3,46	20,57	24,04	-3,47
svinja (80-120 kg)-pig .	Min	11,00	11,00	0,00	10,00	10,00	0,00	10,00	10,00	0,00
	Max	18,00	18,00	0,00	15,00	15,00	0,00	18,00	18,00	0,00
	Prosjeck	16,84	15,17	1,67	12,28	12,43	-0,15	12,31	12,43	-0,12
krmača (za klanje)-sow	Min	----	----	----	5,00	4,00	1,00	5,00	4,00	1,00
	Max	----	----	----	9,00	12,00	-3,00	9,00	12,00	-3,00
	Prosjeck	----	----	----	7,43	8,00	-0,57	7,43	8,00	-0,57
janjad-lambs .	Min	22,00	23,00	-1,00	17,00	18,00	-1,00	17,00	18,00	-1,00
	Max	30,00	30,00	0,00	27,00	27,00	0,00	30,00	30,00	0,00
	Prosjeck	24,22	25,42	-1,20	21,00	22,23	-1,23	23,00	24,64	-1,64
ovca (za klanje)-sheep	Min	----	----	----	8,00	8,00	0,00	8,00	8,00	0,00
	Max	----	----	----	9,00	8,00	1,00	9,00	8,00	1,00
	Prosjeck	----	----	----	8,18	8,00	0,18	8,18	8,00	0,18
jare-kid goat .	Min	----	----	----	18,00	20,00	-2,00	18,00	20,00	-2,00
	Max	----	----	----	26,00	23,00	3,00	26,00	23,00	3,00
	Prosjeck	----	----	----	18,15	21,50	-3,35	18,15	21,50	-3,35
ždrijebe-foal .	Min	----	----	----	13,00	0,00	13,00	13,00	0,00	0,00
	Max	----	----	----	14,00	0,00	14,00	14,00	0,00	14,00
	Prosjeck	----	----	----	13,50	0,00	13,50	13,50	0,00	0,00
konj-hors .	Min	----	----	----	12,00	10,00	2,00	12,00	10,00	2,00
	Max	----	----	----	13,00	12,00	1,00	13,00	12,00	1,00
	Prosjeck	----	----	----	12,50	11,00	1,50	12,50	11,00	1,50

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,4 Kuna)

Izvor: TISUP

UZGOJ I SMJEŠTAJ TELADI

Postupanje i uzgoj životinja se mogu unaprijediti ukoliko prvo razumijemo njihovo ponašanje. Krave prizore i zvukove doživljavaju drugačije nego čovjek. Krave u prirodi pripadaju životinjskoj vrsti koja predstavlja plijen drugim životinjama, tako da u slučaju da su suočene sa opasnošću, one instinktivno odgovaraju ponašanjem koje za njih predstavlja odbranu. Neka ponašanja kod krava su veoma kruta, dok se druga mogu mijenjati kroz iskustvo i učenje. Grubo ophođenje može da dovede do hroničnog stresa koji smanjuje sposobnost borbe protiv bolesti. Rad sa mladim teladima daje šansu da obezbijedimo životinjama pozitivna iskustva u odnosu sa ljudima, što će smanjiti strah i stres koji je uvijek, u većoj ili manjoj mjeri, prisutan prilikom rada sa kravama.

Krave imaju dugo pamćenje i mogu da razviju stalni strah od određenih ljudi, mjesta ili predmeta. Bolna i strašna iskustva mogu da se pamte mjesecima ili čak i godinama. Korišćenje brnjica i bičeva nije preporučljivo. Ove veome jake memorije vezane za strah mogu da dovedu kasnije do teškoća prilikom rada. Sa druge strane, često ali oprezno i nježno ophođenje prema teladima će smanjiti stres (i za ljude i za životinje) tokom budućeg rada. Ipak, iako prvobitna iskustva i pamćenja mogu biti stresna, krave se mogu navići na nova, pozitivnija iskustva. Nježnije postupanje sa teladima će im omogućiti da se lakše naviknu na moderno uzgajanje koje uključuje primenu hranilica gde se zaključava glava, povoca i redovnog mjerenja. Da bi se smanjio stres od neočekivanih događaja, može se primjenjivati trening sa uključivanjem muzike. Na primer, ukoliko telad često čuju zvuk radija u pozadini, onda će u budućnost krave manje reagovati na neočekivane zvukove.

Šetnja mladih životinja kroz nove prostorije će smanjiti stres kod odraslih životinja koje će biti vezane ili zatvorene u istim oborima. Primer ovog principa je korišćenje jarma u hranilicama: telad ćete pustiti da koriste ovakve hranilice ali bez zaključavanja, tako da životinje kasnije prihvate da budu zaključane. Telad koja se drže zaključana u hranilicama, a u isto vrijeme im se isijeku rogovi, asociraće na hranilice sa bolom i strahom svog prvobitnog iskustva. Njih će kasnije biti teže zatvarati u obore, a može da se desi i da čak odbiju da jedu na ovaj način. Ovi problemi se mogu izbjeći time što ćete puštiti tele da se navikne na jaram u hranilici pre nego što mu odstranite rogove. Dozvolite teladima da koriste hranilice pre nego što im zaključate glavu u jaram hranilice. Kada počnete da telad zaključavate u hranilice, radite to postepeno i vremenom produžavajte vrijeme koje telad provode zaključana u hranilici. Za to prvo vrijeme nemojte da sprovodite akcije koje bi mogle da izazovu bol teletu, što bi kasnije moglo da dovede do asocijacije bola sa hranilicom.

Oprezno ophođenje prema životinjama treba da počne od samog rođenja. Tek oteljena telad tokom prvih dana života doživljavaju mnogo stresa. Mirno i oprezno rukovanje može da smanji, ili čak i spriječi stvaranje psihičkog stresa. Koristite peškir da obrišete i izmasirate tek oteljenju telad. Ova procedura donosi nekoliko korisnih efekata: stimulise cirkulaciju, suši dlaku a time i smanjuje gubitak toplote i stvara kontakt između teleta i čovjeka. Ovaj kontakt može da se nastavi tokom hranjenja kolostrumom. Pomazite tele i tiho "pričajte" sa njim da bi mu smanjili urođeni strah od čovjeka. Ovo nastavite i tokom perioda kada se tele odvikava od sisanja. Telad koja se smještaju u zasebne prostorije

koje im onemogućavaju međusobni kontakt će se manje plašiti čovjeka. Nježno ophođenje, takođe, smanjuje pojavu hroničnog stresa koji za rezultat može imati drastično smanjenje imunog sistema. Ovakvo ophođenje treba da se nastavi i kasnije, jer tele ili krava doživljavaju svaku novu situaciju kao stres i strah. Sve se to može ublažiti ljudskim i opreznim ophođenjem sa životinjama. Pokušajte da stvorite rutinu ishrane i muže koja će biti ista svakoga dana. Ali, takođe, pokušajte da stvorite i konstantnost iste temperature, zvukova, kao i prisustva istih ljudi koji će da rade sa životinjama. Kada su promjene neophodne, gledajte da ih ostvarite postepeno i tokom dužeg perioda, tako da telad mogu da se lakše priviknu na novonastale uslove. Iskoristite šansu da postupate sa teladima nježno na početku života, tako da kasnije kada stasaju reaguju sa manje stresa na neočekivane situacije.

Utovar i istovar teladi zahtijeva posebnu pažnju. Mlada telad nemaju iskustvo sa

ponašanjem u krdu i teško se snalaze na rampama i ogradama za utovar. U ovom dobu poželjno je koristiti specijalizovana kolica za utovar teladi ili barem povodac, tako da se telad utovaraju jedno po jedno. Tipično je da telad legnu kada se transportuju, tako da bi im trebalo omogućiti dovoljno prostora za to. Posle transporta, poželjno je dodati elektrolite u ishranu da bi se brže nadoknadila izgubljena tečnost. Elektroliti pomažu u smanjenju nivoa dehidracije, poboljšavaju unos hrane i potpomažu imuni sistem tokom i posle stresnog procesa kao što je transport.

Ukoliko vam se neka od ovih mjera čini previše skupa ili pak mislite da vam oduzima previše vremena, sjetite se da stres prouzrokuje usporavanje razvoja teleta, što će vam kasnije zadati značajne finansijske gubitke. Takođe, nježno i strpljivo ophođenje prema teladima kasnije će vam umnogome olakšati kako rad tako i samu mužu.